

สัญชาติ ... 7 ปี ที่รอคอย

คดีที่นำมาเล่าวันนี้เป็นเรื่องที่ “ศาลปกครอง” ได้เข้าไปคุ้มครองและเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายให้กับผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นบุคคลที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาขอให้รัฐบาลไทยส่งตัวไปดำเนินคดีในสหรัฐอเมริกาในข้อหาลักลอบนำยาเสพติด (เฮโรอีน) เข้าประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้ฟ้องคดีได้ยกเรื่อง “การมีสัญชาติไทย” ขึ้นเป็นข้อต่อสู้

แต่จากการตรวจสอบหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรกลับระบุว่า “ไม่มีสัญชาติไทย” ทำให้ผู้ฟ้องคดีต้องรับโทษจำคุกเพื่อรอส่งตัวข้ามแดนไปยังสหรัฐอเมริกา 7 ปี และต่อมาถูกกักตัวอยู่ที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองประเทศสหรัฐอเมริกาโดยไม่มีกำหนดปล่อยตัวเนื่องจากไม่มีหนังสือเดินทางหรือวีซ่า

ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนมีประวัติความเป็นมาชัดเจน เกิดและเติบโตที่บ้านเลขที่ 48 จังหวัดเชียงราย และย้ายครอบครัวไปอยู่บ้านเลขที่ 731/1 กรุงเทพฯ มีหลักฐานทางทะเบียนการเกิด มีชื่อในทะเบียนบ้านและการแจ้งย้ายมีที่นั้งในประเทศไทย ได้เรียนหนังสือ ได้ขอบัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี บัตรผู้ประกอบการค้า การที่นายทะเบียนอำเภอ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3) จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลของผู้ฟ้องคดีออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14) เพราะเห็นว่าการมีชื่อและรายการบุคคลเป็นการได้หลักฐานมาโดยมิชอบ และการระบุว่าผู้ฟ้องคดีไม่ได้สัญชาติไทยเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งและแก้ไขหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรให้ถูกต้อง

เรื่องนี้ ศาลปกครองจะวินิจฉัยว่าการที่นายทะเบียนอำเภอ มีคำสั่งจำหน่ายหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรและหลักฐานการทำบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ฟ้องคดี เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ? ผู้ฟ้องคดีจะได้เป็นผู้มีสัญชาติไทย และศาลปกครองจะมีคำพิพากษาคຸ້ມครองสิทธิของผู้ฟ้องคดีอย่างไร ?

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏคือ ก่อนมีคำสั่งจำหน่ายหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรและหลักฐานการทำบัตรประจำตัวประชาชน อธิบดีกรมการปกครองได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่ว่าการอำเภอ กำนันและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เป็นข้อมูลของฝ่ายปกครองเพียงฝ่ายเดียวซึ่งไม่ปรากฏเอกสารอันเป็นหลักฐานสำคัญที่สามารถบ่งชี้ถึงสถานะของผู้ฟ้องคดีได้อย่างชัดเจน คือหลักฐานทะเบียนบ้านเลขที่ 48 รุ่นปี 2499 ฉบับของทางราชการ ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินของนายสวน และคู่กรณีไม่ได้ปฏิเสธการมีที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีดังกล่าว ทั้งพยานหลักฐานที่นำมาพิจารณาประกอบการออกคำสั่งยังมีความน่าสงสัยพอสมควร ไม่มีน้ำหนักมากเพียงพอที่จะรับฟังได้ ไม่อาจบ่งชี้ถึงความต่อเนื่องของหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรได้อย่างชัดเจน และการที่ไม่อาจหาหลักฐานมายืนยัน ได้ก็เกิดจากการเก็บรักษาหลักฐานของทางราชการไม่ดีพอ

แต่เมื่อในชั้นการพิจารณาของศาลปกครองผู้ฟ้องคดีได้แสดงเอกสารหลักฐานต่อศาล เช่น **วุฒิการศึกษา** ซึ่งในการเข้าเรียนจะต้องมีหลักฐานสำเนาทะเบียนบ้านและใบสูติบัตร การขึ้นทะเบียนทหารกองเกิน ซึ่งต้องใช้ภูมิลำเนาของบิดาหรือมารดา หลักฐานที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับมารดา ตลอดจนพี่น้องคนอื่น เช่น เอกสารการรับโอนที่ดินซึ่งเป็นมรดกของมารดา จึงมีน้ำหนักเชื่อได้ว่าผู้ฟ้องคดีเป็นบุตรและเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

เมื่ออธิบดีกรมการปกครอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) จะมีอำนาจตามกฎหมายที่จะสั่งจำหน่ายรายการทะเบียนที่ปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าได้ดำเนินการมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ แต่**หลักฐานจะต้องมีความน่าเชื่อถือพอสมควร** เมื่อพยานหลักฐานยังมีความน่าสงสัยและไม่มีน้ำหนักมากเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้หลักฐานทางการทะเบียนราษฎรและหลักฐานการทำบัตรประจำตัวประชาชนมาโดยไม่ชอบ และสั่งการ

ให้จำหน่ายรายการบุคคลของผู้ฟ้องคดีและระบุว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีสัญชาติไทย จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยขัดต่อข้อเท็จจริงเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการที่นายทะเบียนอำเภอดำเนินการตามคำสั่งจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย

ศาลปกครองจึงเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายโดยออกคำสั่งบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีแก้ไขหลักฐานทางการทะเบียนราษฎรของผู้ฟ้องคดีให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 286/2554)

การมีสัญชาติของบุคคลมีความสำคัญต่อการได้รับความคุ้มครองจากรัฐเจ้าของสัญชาติเพราะถือเป็นประชาชนของประเทศนั้น ดังนั้น การที่บุคคลใดถูกระบุว่าไม่มีสัญชาติไทยหรือถูกจำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้าน (ท.ร. 14) ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อสถานะของบุคคลผู้นั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ... คดีนี้จึงเป็นอุทาหรณ์ที่ดีสำหรับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องว่า ก่อนที่จะใช้อำนาจใดๆ ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านชัดเจน และใช้อำนาจอย่างสมเหตุผล มิใช่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ เพราะแม้ศาลปกครองจะพิพากษาเพิกถอนการใช้อำนาจที่ไม่ชอบได้ก็ตาม การชดเชยค่าเสียหายด้วยวิธีการใดๆ ก็อาจชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้ ดังเช่นคดีนี้ 7 ปีที่ถูกจำคุก ประเมินความเสียหายได้ยาก ครับ

นายปกครอง